

Vergaderjaar 2025–2026

29 325

Maatschappelijke Opvang

29 538

Zorg en maatschappelijke ondersteuning

Nr. 192

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID,
WELZIJN EN SPORT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 december 2025

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft mij gevraagd om een schriftelijke reactie te geven op het onderzoek van Trouw, Investico en de Groene Amsterdammer over gemeenten die moeders dreigen hun kind af te pakken als ze aankloppen bij de daklozen-opvang. De onderzoekers stellen op basis van gesprekken met lokale ombudsmannen, advocaten, hulpverleners en zes dakloze vrouwen dat instanties dakloze vrouwen weigeren bij de maatschappelijke opvang. Indien de vrouwen niet zelf een verblijfspot vinden, wordt gedreigd met het inschakelen van Veilig Thuis. Het gaat in de berichtgeving met name om niet-Nederlandse moeders van een Nederlands kind (op basis van het Chavez-verblijfsrecht), of Nederlandse vrouwen die tijdelijk in het buitenland verbleven en zich na terugkomst melden voor opvang. Deze berichtgeving vind ik schrijnend. Geen enkel kind zou een verwoestende en vaak traumatische periode van dakloosheid in hun leven mee moeten maken. Juist in gevallen van dakloosheid waar kinderen bij betrokken zijn, moet een gemeente er alles aan doen om het gezin te helpen. Dit geldt net zo goed voor kinderen uit remigranten gezinnen en kinderen die op basis van het Chavez-verblijfsrecht in Nederland verblijven. Met deze brief ga ik in op het verzoek van de Kamer.

Toegang tot de maatschappelijke opvang

In Nederland geldt landelijke toegankelijkheid voor de maatschappelijke opvang. Deze landelijke toegang is verankerd in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015). Voor maatschappelijke opvang geldt dat gemeenten geen regiobinding mogen toepassen als criterium om de toegang tot opvang te weigeren. Een dakloos gezin kan dus niet worden geweigerd omdat er geen binding zou zijn met de desbetreffende gemeente. Iemand die zich in een noodsituatie bevindt moet door elke gemeente worden geholpen.

Het gaat hier echter vaak om gezinnen die in de basis zelfredzaam zijn in de zin van de Wmo 2015. Om te bepalen of iemand zelfredzaam is, zal de desbetreffende gemeente een onderzoek moeten uitvoeren naar de persoonlijke situatie van de aanvrager van een Wmo-voorziening. Om te beoordelen of iemand toegang heeft tot de maatschappelijke opvang, moet een gemeente onderzoek doen en een formeel besluit nemen. Als uit dit onderzoek blijkt dat de persoon in kwestie niet zelfredzaam is, dan moet de gemeente Wmo-ondersteuning bieden. De gemeente neemt een besluit en dient dat besluit grondig te onderbouwen. Ook om iemand toegang tot de maatschappelijke opvang te weigeren, is een onderbouwd besluit noodzakelijk. Het is belangrijk dat ook remigrantengezinnen deze rechtsbescherming hebben.

Gemeenten zijn niet verplicht zelfredzame gezinnen toegang te geven tot de opvang, maar mogen hiertoe wel besluiten. De gezinnen zijn vooral gebaat bij passende huisvesting. Ik begrijp de complexiteit daarvan vanwege de schaarse woningmarkt, maar ik roep partijen lokaal wel op om passende oplossingen te vinden. Daarbij wil ik ook opmerken dat ik het van belang vindt dat remigranten gezinnen zich, voordat zij terug naar Nederland reizen, adequaat voorbereiden op hun verblijf in Nederland. Het regelen van passende huisvesting zou onderdeel moeten zijn van deze adequate voorbereiding. Maar het ontbreken daarvan ontslaat gemeenten niet van hun plicht om de aanvraag in behandeling te nemen.

Algemeen kinderrechtenverdrag

Volgens het Internationaal Verdrag Inzake de Rechten van het Kind (IVRK), moet bij alle maatregelen betreffende kinderen, het belang van het desbetreffende kind als eerste overweging worden genomen (artikel 3). Daarnaast moet volgens artikel 9 gewaarborgd worden dat een kind niet wordt gescheiden van diens ouders, tenzij dit in het belang van het kind is. Gemeenten hebben de verplichting deze rechten te waarborgen.

Uit artikel 18 van het IVRK volgt dat ouders primair verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kind. Wanneer het ouders niet lukt hun kinderen een toereikende levensstandaard te bieden, kunnen zij in aanmerking komen voor financiële of materiële bijstand zoals opvang en begeleiding vanuit onder andere de Wmo 2015. Het is aan gemeenten om te beoordelen of ouders daar recht op hebben en om vanuit het belang van het kind passende hulp te realiseren in geval van nood.

In algemene zin ben ik van mening dat gemeenten de totale gezinssituatie in ogenschouw moeten nemen bij de beoordeling van huisvestingsvraagstukken. Dat betekent onder andere dat gemeenten rekenschap moeten geven van het belang van een betrokken kind in de algehele belangenafweging ten behoeve van de beoordeling van urgentieverklaringen. Het is aan gemeenten om in een concreet geval een gedegen afweging te maken.

De Kinderombudsman heeft het Stappenplan «Het beste besluit voor het kind» ontwikkeld, wat gebruikers helpt in het zorgvuldig afwegen van het belang van het kind. Het ontwikkelingsbelang van het kind staat hierbij voorop.¹ De Kinderombudsman heeft daarnaast ook een kinderrechten-toets ontwikkeld die beleidsmakers handvatten geeft bij het maken van beleid en wetgeving, waarbij het belang van het kind als eerste overweging wordt genomen. Vanuit het Ministerie van VWS lopen momenteel verschillende pilots om de uitvoerbaarheid van de toets te

¹ Uitleg Stappenplan Het beste besluit voor het kind | De Kinderombudsman

onderzoeken bij beleidsvorming en wetgevingstrajecten. Gemeenten kunnen deze toets al gebruiken in hun belangenafweging.²

Veilig Thuis

De onderzoekers schrijven dat gemeenten dreigen met een melding bij Veilig Thuis als een gezin zich meldt bij de opvang. Ik begrijp dat professionals zich zorgen maken als er sprake is van (dreigende) dakloosheid bij kinderen. Professionals moeten de meldcode van Veilig Thuis volgen. Dakloosheid is ontzettend ingrijpend voor alle betrokkenen, en in het bijzonder voor minderjarige kinderen. Ik wil benadrukken dat (dreigende) dakloosheid op zichzelf nooit een reden mag zijn om een melding bij Veilig Thuis te doen, laat staan een kind van de ouders te scheiden. Daarnaast mag het doen van een melding bij Veilig Thuis nooit worden ingezet als dreigement of dwangmiddel om gezinnen te weren, of hen juist te dwingen om ondersteuning te accepteren. Dit wordt ook bevestigd door Veilig Thuis.

Rol van het Rijk

In 2020 heeft Bureau HHM in opdracht van het Ministerie van VWS, het Ministerie van BZK en de VNG onderzoek gedaan naar zelfredzame remigranten gezinnen. Naar aanleiding van dit onderzoek is in een interdepartementale werkgroep gewerkt aan het opzetten van een pilot. Echter is gebleken dat het niet haalbaar was om een pilot te starten in verband met juridische complicaties en gebrek aan draagvlak bij gemeenten voor de aangedragen opties. In 2022 is afgesproken dat de huisvestingsopgave van remigranten wordt meegenomen in de verplichte gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma's als onderdeel van de totale woonopgave (waaronder het programma Een thuis voor iedereen en het wetsvoorstel Wet versterking regie op de volkshuisvesting). Het programma Een thuis voor iedereen heeft als doel te zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor alle aandachtsgroepen met een evenwichtige verdeling over gemeenten en met de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding. Dakloze remigrantengezinnen met de Nederlandse nationaliteit zijn als een van de aandachtsgroepen in het programma opgenomen. Concreet betekent dit dat gemeenten zelf in regionaal verband afspraken moeten maken over de huisvesting van (zelfredzame) remigrantengezinnen.

Het lid Westerveld (GL-PvdA) heeft gevraagd om in deze reactie specifiek in te gaan op de vraag of gemeenten worden geholpen om voor deze groep voldoende opvangplekken of huisvesting en ondersteuning te regelen. Gemeenten ontvangen middelen voor de aanpak van dakloosheid en het bieden van passende ondersteuning vanuit de Wmo 2015. Deze middelen zijn vrij besteedbaar. Er zijn geen geoormerkte middelen beschikbaar voor deze groepen. Zoals hierboven aangegeven is voor de huisvestingsopgave in 2022 afgesproken dat dit wordt meegenomen in de verplichte gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma's als onderdeel van de totale woonopgave. Daarnaast biedt VWS de regio's ondersteuning voor de versnelling van de beweging van opvang naar preventie en wonen eerst. Die ondersteuning is gericht op het realiseren van passende woonvormen voor alle dakloze mensen/gezinnen en is daarmee ook bedoeld om voor deze gezinnen tot oplossingen te komen.

² <https://kinderrechtentoets.nl/>

Tot slot

Ik ben mij bewust van de enorme schaarste in het aantal beschikbare plekken in de maatschappelijke opvang en beschikbare woningen. Tegelijkertijd moeten deze gezinnen op dezelfde manier geholpen worden als andere dakloze gezinnen met kinderen. Ik ga daarom voor de kerst nog met mijn bestuurlijke partners, waaronder VNG/gemeenten en opvangorganisaties, in gesprek over de signalen en zal daarbij nogmaals met urgentie kijken naar de oplossingsrichtingen die eerder zijn geïnventariseerd. Ik zal uw Kamer in het eerste kwartaal van 2026 informeren over de uitkomsten van dit gesprek en het vervolg.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
N.J.F. Pouw-Verweij